

Список використаних джерел

1. Викрито масштабні корупційні схеми на митниці у чотирьох регіонах України. URL: <https://chas.news/news/vikrito-masshtabni-koruptsiini-shemi-na-mitnitsi-u-chotiroh-regionah-ukraini>.
2. Макаренко Н. К. Актуальні питання протидії організованій злочинності у сфері торгівлі людьми в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2025. Том 36 (75). № 5. С. 147–156.
3. Луценко Ю. В. Актуальні питання протидії організованій злочинності в контексті міграційної політики держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Вип. 6 (47). С. 132–136.
4. Луценко Ю. В. Від країни-транзитера до експортера: зміна ролі України в міжнародному наркотрафіку під час війни. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2026. Том 36 (75). № 1. С. 126–135.
5. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України : монографія. Харків : Право, 2015. 200 с.
6. Макаренко Н. К. Політика держави у сфері боротьби зі злочинністю в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2024. Том 35 (74) № 4. С. 86–93.
7. Луценко Ю. В. Правові проблеми легалізації зброї: національний та зарубіжний досвід. *Право.ua*. 2023. № 3. С. 168–173.
8. Луценко Ю. В. Проблеми протидії злочинності в сучасних умовах. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2025. Том 36 (75) № 4. С. 117–123.
9. Горелкіна К. Г. Протидія організованій злочинності: національний та іноземний досвід. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2024. Том 35 (74). № 2. С. 75–81.
10. Арешонков В. В. Вплив організованої злочинності на світову безпекову політику, що викликана пандемією Covid-19. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2022. № 1. С. 78–86.
11. Макаренко Н. К. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації, що вчиняють шахрайські та корупційні правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 364–368.
12. Полторацький О. Б. Протидія злочинності в контексті світової безпекової політики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 215–217.
13. СБУ в 2025–2026 роках запобігла 195 злочинам із використанням вибухівки. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4105334-sbu-v-20252026-rokah-zapobigla-195-zlocinam-iz-vikoristannam-vibuhivki.html>.
14. Тарасюк А. В., Горелкіна К. Г. Проблеми протидії кримінальним правопорушенням в умовах надзвичайного чи воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2025. Том 36 (75) № 3. С. 102–110.
15. Тарасюк А. В. Актуальні проблеми удосконалення окремих положень кримінального та кримінального процесуального законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 388–391.
16. Тарасюк А. В. Проблеми запобігання корупційним правопорушенням юридичних осіб у сфері економіки, безпеки та оборони. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2025. Том 36 (75) № 1. С. 139–147.
17. Motyl V., Tarasiuk A., Areshonkov V., Diakin Ya., Kamensky D. Globalization of White-Collar Crime: Far and Beyond National Jurisdictions. *Cuestiones políticas*. 2023. № 76. P. 64–75.
18. Movchan R., Dudorov O., Vozniuk A., Areshonkov V. Combating commodity smuggling in Ukraine: in search of the optimal legislative model. *Amazonia Investiga*. 2021. № 10(47). P. 142–151.
19. Tarasiuk A., Prokofieva-Yanchenko D., Danylevskyi A., Makarenko T. Corporate liability and white-collar crime: Comparative review: Responsabilidad de las empresas y delitos de cuello blanco: Revisión comparativa. *Cuestiones Políticas*. 2023. № 41 (78). P. 523–540.

Малюк Василь Васильович, співробітник Служби безпеки України, кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ КОНФІДЕНТІВ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ РОЗВІДУВАЛЬНІ (СПЕЦІАЛЬНІ) ТА КОНТРРОЗВІДУВАЛЬНІ (СПЕЦІАЛЬНІ) ЗАВДАННЯ В ІНТЕРЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ, ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Процес протидії транснаціональним організованим злочинним об'єднанням, які виконують завдання спецслужб РФ, обумовлює необхідність здобування інформації, що містить ознаки або факти розвідувально-підривної, терористичної та іншої протиправної діяльності на шкоду державній безпеці України. Для здобування такої інформації вітчизняні спецслужби здійснюють впровадження осіб, які співробітничать з ними на конфіденційній основі, у терористичні групи, злочинні організації, незаконні збройні (воєнізовані) формування, приватні воєнні кампанії тощо.

Особи, які безпосередньо впроваджуються в зазначені групи повинні мати можливість на законних підставах виконувати розвідувальні (спеціальні) та контррозвідувальні (спеціальні) завдання, перебуваючи під легендою прикриття. Під час виконання зазначених завдань у впроваджуваних осіб можуть реалізуватися ризики, щ пов'язані з наявністю в їх діях формальних ознак ряду кримінальних правопорушень, а саме – міститися склади злочинів, відповідальність за які, зокрема передбачена ст. 111, 111-1, 258-3, 260 КК України [1].

На разі існує механізм звільнення від кримінальної відповідальності таких осіб, але тільки у випадку виконання ними спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності

організованої групи чи злочинної організації (у контексті виконання такого завдання передбаченого ст. 272 КПК України [2]) – внаслідок чого виникає ряд проблем: 1) особи, які виконують розвідувальні (спеціальні) та контррозвідувальні (спеціальні) завдання не відносяться до категорії, звільнення яких від відповідальності передбачено ст. 43 КК України [1]; 2) розвідувальні (спеціальні) та контррозвідувальні (спеціальні) завдання не відносяться до категорії НСРД, або оперативно-розшукових заходів; 3) матеріали розвідувальної та контррозвідувальної діяльності не можуть бути використані у кримінальних провадженнях; 4) фіксація злочинних дій учасників транснаціональних організованих злочинних об'єднань, які виконують завдання спецслужб РФ вимагає проведення контррозвідувальних заходів у тому числі і саме впровадження конфідентів шляхом виконання розвідувальних (спеціальних) та контррозвідувальних (спеціальних) завдань.

У зв'язку з зазначеним одним із важливих завдань, яке необхідно вирішити є визначення у кримінальному законі положення стосовно того, що не є кримінальним правопорушенням діяння (дія або бездіяльність), вчинене під час виконання розвідувального (спеціального) завдання або контррозвідувального (спеціального) завдання.

У зв'язку з цим пропонуємо:

– назву ст. 43 КК України викласти в такій редакції: «Стаття 43. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, контррозвідувального (спеціального) або розвідувального (спеціального) завдання»;

– ч. 1 ст. 43 КК України доповнити абзацом другим такого змісту: «Не є кримінальним правопорушенням вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону в інтересах забезпечення національної безпеки України, виконувала заздалегідь затверджене керівником спеціально уповноваженого державного органу у сфері контррозвідувальної діяльності контррозвідувальне (спеціальне) завдання або заздалегідь затверджене керівником розвідувального органу, розвідувальне (спеціальне) завдання»;

– ст. 8 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» [3], після ч. 2 доповнити новою частиною такого змісту: «Контррозвідувальні заходи не можуть організовуватися та проводитися з метою збирання, перевірки та оцінки доказів у кримінальному провадженні»;

– Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» [3] доповнити ст. 8-1 такого змісту: «Стаття 8-1. Виконання контррозвідувального (спеціального) завдання». Співробітники підрозділів, що здійснюють контр розвідувальну діяльність, та особи, залучені до конфіденційного співробітництва, в інтересах забезпечення національної безпеки можуть виконувати заздалегідь затверджені Головою Служби безпеки України або особою, яка виконує його обов'язки, контррозвідувальні (спеціальні) завдання. Співробітники та особи, зазначені в частині першій цієї статті, виконують контррозвідувальне (спеціальне) завдання у визначених ним межах та можуть для виконання таких завдань вступати в трудові, цивільно-правові й інші правовідносини. Порядок організації та виконання контррозвідувального (спеціального) завдання визначається нормативно-правовими актами Служби безпеки України».

Запропоновані зміни дозволять: встановити юридичний механізм виконання контррозвідувальними підрозділами контррозвідувальних (спеціальних) завдань в інтересах забезпечення національної безпеки і оборони з метою попередження, припинення чи розкриття розвідувально-підривної та іншої діяльності транснаціональних організованих злочинних об'єднань, які виконують завдання спецслужб РФ, шляхом внесення змін до КК України в частині впровадження інституту звільнення від кримінальної відповідальності за виконання розвідувального (спеціального) та контррозвідувального (спеціального) завдання; унормувати питання щодо правового захисту осіб, які виконують зазначені завдання; врегулювати повноваження суб'єктів контррозвідувальної діяльності, необхідних для своєчасної та ефективної протидії розвідувально-підривній діяльності проти України; посилити правовий захист осіб, які на конфіденційній основі сприяють вітчизняним спецслужбам.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №25-26. Ст.131.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Голос України*. 2012. № 90-91 від 19.05.2012.
3. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26 груд. 2002 р. № 374-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>